

Ужва Алла Миколаївна, д.е.н., проф., професор кафедри обліку і аудиту, Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Красноручський Олексій Олександрович, д.е.н., проф., в.о. директора Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України

Власенко Тетяна Анатоліївна, д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Uzhva Alla, Doctor of Sciences in Economics, Profesor, Profesor of the Department of Accounting and Audit Petro Mohyla Black Sea National University, <https://orcid.org/0000-0001-5239-5516>

Krasnorutskyy Oleksiy, Doctor of Sciences in Economics, Professor, Acting Director, Livestock Farming National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1744-3257>

Vlasenko Tetiana, Doctor of Sciences in Economics, Professor, Head of the Enterprise Economics and Business Organization Department, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, <https://orcid.org/0000-0002-9515-2423>

СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК ОСНОВА ВІДНОВЛЕННЯ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ SOCIAL INFRASTRUCTURE AS A BASIS FOR THE RECOVERY OF RURAL HUMAN POTENTIAL

Ужва А. М., Красноручський О. О., Власенко Т. А. Соціальна інфраструктура як основа відновлення людського потенціалу сільських територій. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2026. Том 11. № 1. С. 96 – 99.

Uzhva A., Krasnorutskyy O., Vlasenko T. Social infrastructure as a basis for the recovery of rural human potential. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2026. Volume 11. № 1, pp. 96 – 99.

Соціальна інфраструктура є фундаментальною основою відновлення людського потенціалу сільських територій у повоєнний період. Її модернізація сприяє підвищенню якості життя, демографічній стабілізації, зменшенню міграційного відтоку та формуванню конкурентоспроможного середовища для економічної активності. Ефективність державного управління у цій сфері залежить від узгодженості стратегічних цілей, фінансової спроможності територіальних громад, впровадження інноваційних підходів і партнерських моделей взаємодії. Соціальна інфраструктура розглядається як стратегічний ресурс відновлення та довгострокового розвитку сільських територій України. Людський потенціал сільських територій охоплює демографічні, освітні, професійні, культурні та ціннісні характеристики населення, що визначають його здатність до продуктивної діяльності та соціальної активності. Його відновлення передбачає забезпечення доступу до якісної освіти, відновлення системи медичних послуг, створення умов для зайнятості та самореалізації, розвиток культурного середовища, формування безпечного та комфортного життєвого простору. Соціальна інфраструктура виступає матеріальною основою відтворення людського потенціалу. Метою статті є дослідження теоретико-методичних засад обліково-контрольного забезпечення товарів і розроблення підходів до їх вдосконалення в системі управління підприємством. У процесі дослідження застосовано методи аналізу та синтезу, порівняння, теоретичного та логічного узагальнення. Досліджено роль соціальної інфраструктури як системоутворюючого чинника відновлення людського потенціалу сільських територій в умовах повоєнної трансформації України. Обґрунтовано, що ефективне функціонування закладів освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту, житлово-комунального господарства та цифрової інфраструктури є передумовою демографічної стабілізації, підвищення якості життя та активізації економічної діяльності в сільській місцевості. Проаналізовано показники чисельності працюючих в сільському господарстві, стану економічної активності сільського населення України, кількості об'єктів соціально-культурного призначення у сільській місцевості. Запропоновано напрями вдосконалення механізмів державної політики щодо модернізації соціальної інфраструктури з урахуванням принципів сталого розвитку.

Ключові слова: соціальна інфраструктура, людський потенціал, сільські території, повоєнне відновлення, державне управління, сталий розвиток.

Social infrastructure serves as the fundamental basis for the recovery of rural human potential in the post-war period. Its modernization contributes to improving the quality of life, demographic stabilization, reducing migratory outflow, and creating a competitive environment for economic activity. The effectiveness of public administration in this area depends on the alignment of strategic goals, the financial capacity of territorial communities, and the implementation of innovative approaches and partnership models. Social infrastructure is regarded as a strategic resource for the recovery and long-term development of Ukraine's rural areas. Rural human potential encompasses demographic, educational, professional, cultural, and value-based characteristics of the population, which determine their capacity for productive activity and social engagement. Its recovery involves ensuring access to quality education, restoring the healthcare system, creating conditions for employment and self-realization, developing the cultural environment, and forming a safe and comfortable living space. Social infrastructure acts as the material foundation for the reproduction of human potential. The purpose of the article is to study the theoretical and methodological foundations of social infrastructure management as a key factor in the restoration of rural human potential and to develop approaches for its improvement within the regional development system. The research employs methods of analysis and synthesis, comparison, and theoretical and logical generalization. The role of social infrastructure as a systemic factor in the recovery of rural human potential amidst Ukraine's post-war transformation is investigated. It is substantiated that the effective functioning of educational, healthcare, cultural, social protection, housing and utility, and digital infrastructure facilities is a prerequisite for demographic stabilization, improved quality of life, and intensified economic activity in rural areas. The study analyzes indicators of the number of agricultural workers, the economic activity of Ukraine's rural population, and the quantity of social and cultural facilities in rural localities. Directions for improving public policy mechanisms for modernizing social infrastructure are proposed, taking into account the principles of sustainable development.

Keywords: social infrastructure, human potential, rural territories, post-war recovery, public administration, sustainable development.

Вступ

Соціальна інфраструктура є ключовим чинником, що визначає якість життя та рівень соціального розвитку сільського населення, а її роль особливо актуальна в умовах глобальної урбанізації. Стан соціальної інфраструктури взаємопов'язаний із рівнем аграрного виробництва: з одного боку, розвиток сільського господарства впливає на ресурси для інфраструктури, з іншого – ефективність соціальної інфраструктури визначає продуктивність та стабільність аграрної діяльності. За останні два десятиліття українське село зазнало суттєвих змін унаслідок структурних економічних реформ: реструктуризації земельних та майнових відносин, впровадження ринкових механізмів через приватизацію землі і майна, розвиток індивідуальної та сімейної праці. Водночас проблеми розвитку соціальної інфраструктури залишалися поза пріоритетом реформ або розв'язувалися за залишковим принципом. Як наслідок, соціальна інфраструктура сільських територій не лише не вдосконалювалася, а часто занепадала. Це зумовлено зниженням ролі держави у вирішенні

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© Ужва Алла Миколаївна, Красноручський Олексій Олександрович, Власенко Тетяна Анатоліївна, 2026

соціальних проблем, передачею фінансування на місцеві громади з обмеженими ресурсами та недостатнім контролем за дотриманням законодавчих норм щодо соціального розвитку села.

Соціальна інфраструктура в умовах повоєнної відбудови перестала бути лише сферою обслуговування та перетворилася на стратегічний ресурс просторової стабілізації і довгострокового економічного зростання. Сільські території України зазнали значних демографічних, соціально-економічних та інфраструктурних втрат унаслідок воєнних дій. Руйнування або деградація об'єктів соціальної інфраструктури спричинили зниження доступу населення до базових послуг, посилили міграційні процеси та загострили проблему депопуляції. Відтак відновлення людського потенціалу сільських територій неможливе без комплексної модернізації соціальної інфраструктури як базису формування сприятливого життєвого середовища.

Питання розвитку соціальної інфраструктури сільських територій висвітлені в працях П. І. Гайдуцького, В.С. Дієсперова, М. М. Ігнатенка, В.І. Куценко, М.Ф. Кропивка, Ю.О. Лупенка, М.Й. Маліка, П.Т. Саблука, В.К. Терещенка, В.В. Юрчишина, К.І. Якуби тощо. Проблематика формування людського потенціалу досліджувалася відомими вітчизняними та зарубіжними вченими, зокрема: О. Амошею, В. Близнюком, О. Бугалінім, І. Бобухом, А. Гальчинським, В. Гейцем, А. Гриценком, О. Грیشною, С. Дятловим, О. Новіковим, В. Марцинкевичем, З. Пушкарем, В. Радаєвим, І. Соболевою, О. Стефанішин, О. Субетто, В. Тарасевичем, В. Федуловою та іншими. Проте подальшого дослідження та науково-практичного обґрунтування потребують проблемні аспекти розвитку соціальної інфраструктури сільських територій в умовах повоєнного відновлення на основі інтегрованого підходу, який поєднує інфраструктурну модернізацію, інституційні реформи та механізми публічно-приватного партнерства.

Формулювання цілей статті

Метою статті є комплексне теоретичне обґрунтування ролі соціальної інфраструктури як стратегічної основи відновлення людського потенціалу сільських територій в умовах повоєнної трансформації України.

Виклад основного матеріалу дослідження

Формування розвитку сільських територій передбачає активну роль людини як учасника суспільно-економічної діяльності, що безпосередньо стосується соціальної складової. Виконання завдань сталого розвитку фактично відбувається через реалізацію усіх інтегрованих соціальною складовою аспектів суспільно-економічного життя, завдяки чому відбувається активізація людського фактору.

У сучасній науковій парадигмі людський потенціал розглядається як стратегічний ресурс соціально-економічного розвитку територій. На відміну від категорії «трудові ресурси», яка відображає лише кількісні характеристики працездатного населення, людський потенціал охоплює якісні параметри розвитку особистості, її здатність до продуктивної діяльності, інноваційності та соціальної активності. Отже, людський потенціал можна визначити як сукупність демографічних, освітніх, професійних, інтелектуальних, соціальних і культурних характеристик населення, що визначають його здатність забезпечувати відтворення, розвиток і конкурентоспроможність території.

Тривалі перетворення в аграрній сфері не принесли очікуваних результатів поліпшення рівня і якості життя сільського населення. Без подолання негативних тенденцій в розвитку сільських територій, де проживає 30,8% населення України, наша держава не зможе ефективно конкурувати з економічними системами інших розвинених країн, в яких рівні життя сільського і міського населення максимально наближені. Отже, в сільській місцевості відбувається зменшення чисельності працюючих (рис. 1).

Так, в 2024 році порівняно з 2015 роком загальна чисельність працівників, зайнятих в економіці України, зменшилась на 36%. Аналогічна тенденція скорочення чисельності працюючих спостерігалася і в сільському господарстві – на 21,6%. Отже, зменшення чисельності працюючих у сільському господарстві зумовлено механізацією виробництва, трудовою міграцією, низьким рівнем оплати праці та слабким розвитком соціальної інфраструктури. Ці чинники призводять до відтоку робочої сили з сільської місцевості й скорочення зайнятості у галузі.

Достатньо точним індикатором економічного і соціального становища сільського населення є показник міграційного приросту (скорочення) населення. Внутрішньодержавна та міждержавна міграція сільського населення змінює кількісні та якісні його характеристики, посилює непрямої вплив проживання на сільських територіях. Незважаючи на помітне зниження темпів міграції сільського населення, показовим цей процес назвати неможливо, оскільки це зниження пов'язане з тим, що на сьогодні найбільш активна та працездатна частина населення, яка не знаходила можливостей для реалізації свого потенціалу в сільській місцевості, вже виїхала. Населення, що залишилися в селі, або не має змоги виїхати, або адаптувалося до сучасної ситуації й, відповідно, нездатне до активної міграції, яка фіксувалася раніше.

Найгострішою проблемою сучасного українського села є рівень економічної активності населення працездатного віку за місцем проживання, рівень зайнятості населення працездатного віку за місцем проживання та рівень безробіття населення працездатного віку за місцем проживання. Поширення холдингів супроводжується вивільненням працівників сільськогосподарського виробництва і призводить до зростання кількості незайнятого сільського населення, яке поповнює ряди прихованих безробітних, що нібито зайняті в особистих селянських господарствах, але насправді здобувають засоби для існування насамперед на засадах трудової міграції. Реальне та приховане безробіття веде до знецінення людського капіталу та погіршення його якісних характеристик, породжує загальну міграцію населення і подальшу деформацію його статевовікової структури, посилює знелюднення сіл (табл. 1).

Так, чисельність економічно активного сільського населення у віці 15–70 років зменшилась на 4943,4 тис. осіб. Водночас чисельність економічно неактивного сільського населення суттєво скоротилась на 8299 тис. осіб. Рівень економічної активності населення за аналізований період знизився відповідно на 14,7 в.п., що вплинуло на рівень зайнятості сільського населення, який за аналізований період знизився на 7,6 в.п. Рівень безробіття суттєво збільшився на 40,6 в.п.

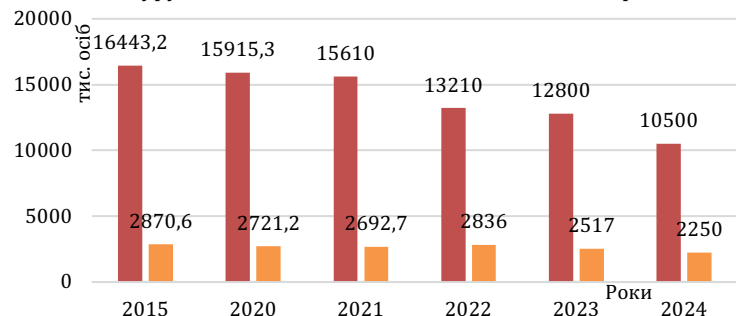

Рис. 1. Динаміка чисельності працюючих в сільському господарстві та економіці України в цілому

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

Таблиця 1. Аналіз показників стану економічної активності сільського населення України

Показники	Роки						Абсолютний приріст (зниження), 2024 р. до	
	2015	2020	2021	2022	2023	2024	2015	2020
Економічно активне населення у віці 15–70 років, тис. осіб	5667,5	9143,4	5414,9	3790,0	4200,0	4200,0	-1467,5	-4943,4
Економічно неактивне населення, тис. осіб	3647,7	13991,0	5525,1	5580,0	5636,0	5692,0	2044,3	-8299,0
Рівень економічної активності населення, %	60,8	33,3	49,3	49,7	49,8	48,0	-12,8	-14,7
Рівень зайнятості, %	55,1	48,2	56,2	50,5	40,6	40,6	-14,5	-7,6
Рівень безробіття, %	9,4	10,9	9,6	30,0	60,0	50,0	40,6	39,1

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

Сучасний стан соціально-економічної інфраструктури села підтверджує наявність глибокої кризи. Скрутне становище економіки села, тривале недофінансування соціальної сфери призвели до загрози фізичного руйнування її матеріально-технічного потенціалу. Наявна матеріальна база культурно-побутових об'єктів не відповідає нормам. У сільській місцевості об'єкти освіти в більшості випадків не мають сучасного технічного обладнання для навчання, не вистачає педагогічного персоналу, а рівень його фахової освіти нижчий, ніж у місті.

До негативних наслідків в соціальному плані призводить руйнування інфраструктури сільських лікувальних установ. Поспіл було практично припинено виїзні форми медичного обслуговування, знизилася обсяги та якість профілактичних медичних заходів. Введення в експлуатацію нових об'єктів соціально-культурного призначення відбувається нерівномірно та повільно (табл. 2).

Таблиця 2. Прийнято в експлуатацію об'єкти соціально-культурного призначення у сільській місцевості

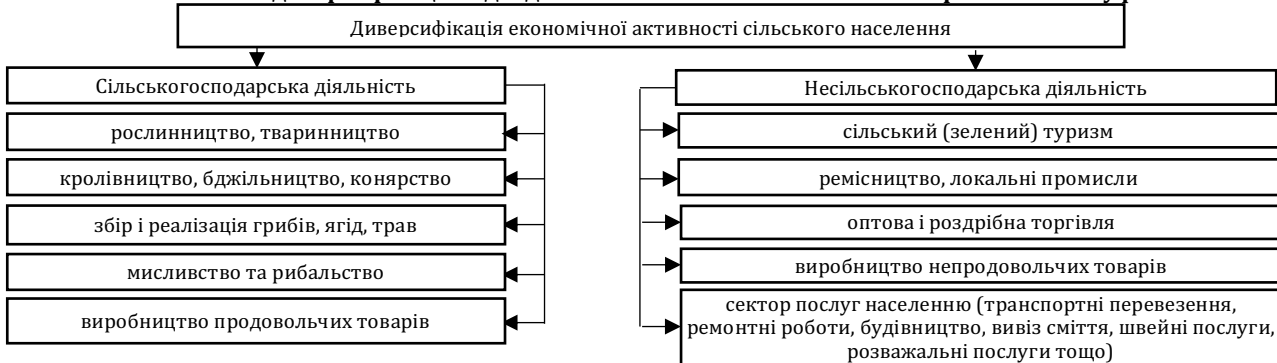
Об'єкти соціально-культурного призначення	Роки							2022р. в % до 2007р.
	2007	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Загальноосвітні навчальні заклади, учнівських місць	4900	4460	3184	1075	852	1303	1460	29,8
Лікарні, ліжок	50	-	-	15	-	100	37	74,0
Амбулаторно-поліклінічні заклади, відвідувань за зміну	277	507	168	366	126	342	128	46,2

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

Кількість загальноосвітніх навчальних закладів скоротилась на 70,2%, лікарень відповідно – на 26%, амбулаторно-поліклінічних закладів – на 53,8%. Відтак через високий рівень зношеності основних засобів фактичні витрати потенціалу інфраструктури сільських територій істотно перебільшують офіційні дані. Вкрай низький сучасний рівень соціальної інфраструктури села створює реальні умови для погіршення соціально-демографічної ситуації в сільській місцевості. Подолання цих проблем вимагає безпосереднього втручання держави шляхом фінансування конкретних цільових програм соціального розвитку села.

Державна політика розвитку села ефективна за умови об'єднання зусиль та спільної участі у цьому процесі органів державної та місцевої влади, суб'єктів господарювання, сільських громад і громадських організацій та самого населення. Вона має ґрунтуватися на розв'язанні проблем зайнятості працюючих селян і належної оплати їхньої праці, підвищення рівня життя селян. Проблемним питанням залишається працевлаштування молоді, сільських жителів, які раніше працювали в містах та втратили роботу. Важливою передумовою вирішення питань зайнятості є диверсифікація економічної активності сільського населення (рис. 2).

Рис. 2. Схема диверсифікації видів діяльності сільського населення на регіональному рівні

Джерело: розроблено автором.

Зайняте населення, яке вивільняється із сільського господарства з різних причин, може займатися несільськогосподарськими видами діяльності, що позитивно вплине на зростання доходів сільського населення. Отже, можливе використання не тільки сільськогосподарських угідь, але й природних і рекреаційних ресурсів, а також сприятливого середовища проживання. Однак місцеві органи влади не приділяють належної уваги розвитку сільськогосподарських видів діяльності на селі, скорочуються тваринницькі ферми, підприємництво з переробки сільськогосподарської продукції. Розвиток об'єктів соціальної інфраструктури села є однією із пріоритетних цілей сталого розвитку сільськогосподарського сектору економіки регіону. Соціальної інфраструктурі відведена роль задоволення людських потреб, пов'язаних із життєдіяльністю, проживанням у сільській місцевості, забезпечення належних умов праці, відпочинку, культурно-освітнього рівня, споживання матеріальних благ тощо. Головною причиною занепаду соціальної інфраструктури є зменшення впливу держави у вирішенні соціальних проблем села, передача соціальної сфери з державного бюджету на баланс органів місцевого самоврядування, в яких відсутні кошти на її фінансування та контроль за виконанням законодавчо-нормативної бази із питань соціального розвитку сільських територій. Переважна більшість керівників підприємств різних форм господарювання на селі, які орендують землю або мають свої підприємства, не зацікавлені у фінансуванні соціальної сфери, а в місцевих органах влади немає такої можливості. Збільшується чисельність сільського населення, яке не може забезпечити оплату мінімально необхідних потреб та послуг.

Загалом руйнування мережі підприємств та організацій соціальної інфраструктури потребує проведення продуктивної державної політики, спрямованої на забезпечення сільських проблем і трудових ресурсів послугами соціальної інфраструктури. У сфері житлово-комунального господарства держава має взяти на себе відповідальність щодо забезпечення соціального захисту малозабезпечених громадян, гарантуючи їм житлові умови відповідно до

встановлених норм. Заходи щодо розвитку житлово-комунального господарства мають бути спрямовані на зміну структури споживчих витрат населення. Якщо державним органам не вдасться налагодити чітке функціонування системи житлових субсидій та дотримуватися стандартів безпеки проживання громадян, це може призвести до погіршення матеріального стану приблизно третини сільського населення, а також до загрози безпеки здоров'я й життя громадян. У сфері охорони здоров'я держава аналогічно має брати на себе більшу частину відповідальності, оскільки ця галузь соціальної інфраструктури специфічна щодо мотивації прийняття рішень та їх наслідків. У галузі дошкільної й загальної середньої освіти згідно з конституційними нормами відповідальність за її фінансування повинна брати на себе держава. Якщо перекласти фінансове навантаження на домогосподарства, то це право може бути порушене через низку причин. Залучення коштів населення у систему освіти є малоефективним із-за низьких доходів сільського населення. Матеріально-технічна база культурних установ не відповідає сучасним вимогам, низький рівень платоспроможності селян зумовив втрату в них інтересу до існуючих форм проведення дозвілля і відпочинку. Почався процес скорочення мережі клубів, будинків культури, бібліотек. Відтак для виходу з такого стану об'єктів соціально-культурного призначення державним і місцевим органам влади потрібно вжити заходів для створення умов для надання сільським жителям максимуму послуг у повному обсязі з урахуванням соціального та природного середовища, в якому вони проживають.

Внаслідок інфляції, постійного зростання цін і тарифів на комунальні й соціальні послуги купівельна спроможність сільських жителів знижується, зменшується споживання продуктів харчування, промислових товарів і послуг, із року в рік дорожає вартість життя селян, падає їхній життєвий рівень. Більшість сімей не забезпечені прожитковим мінімумом, а межа малозабезпеченості не відповідає фізіологічному мінімуму. У зв'язку з цим, використовуючи програмно-цільовий підхід, пропонуємо на регіональному рівні розробляти Програму надання цільової адресної допомоги окремим категоріям населення селищної ради, яка б дала змогу селянам самостійно вирішувати проблеми соціального облаштування.

Отже, важливого значення набуває питання досягнення збалансованих міжбюджетних відносин, поєднання виділення фінансових ресурсів із державного бюджету та коштів із місцевих бюджетів. Причому необхідно досягти таких обсягів асигнування, які забезпечать усі потреби розвитку соціальної інфраструктури на селі. Джерелами фінансування напрямів соціального розвитку села є кошти державного бюджету, місцевих бюджетів, доходи суб'єктів господарської діяльності, кредитних ресурсів, інвесторів та благодійні внески.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Для вирішення зазначених питань доцільним вбачається чітке визначення та законодавче закріплення повноважень кожного органу державної влади і місцевого самоврядування; розширення практики укладення договорів і угод між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування щодо передачі вирішення окремих питань у відповідних соціально-економічних сферах; удосконалення інституту відповідальності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування; прийняття спеціального закону, щоб визначав порядок надання органам місцевого самоврядування державних повноважень та матеріальні ресурси для цього, контроль за виконанням цих повноважень. Виникнення кризових явищ в економіці призводить до неспроможності держави в перспективі виконувати свої фінансові зобов'язання в повному обсязі. Тому особливу значущість набуває розв'язання завдань, пов'язаних із формуванням ефективного механізму регулювання розвитку соціальної інфраструктури села з урахуванням можливостей бюджетів усіх рівнів.

Вирішення цього питання вимагає прискорення децентралізації влади з метою надати більшої ініціативи та самостійності місцевим органам самоврядування, залишаючи в їхньому розпорядженні переважну більшість зароблених ними коштів, що, безперечно, сприятиме поліпшенню розвитку соціальної інфраструктури.

Література

1. Богданов Д. С. Інфраструктурний розвиток сільських територій. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 24. С. 92-95. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2017/17.pdf.
2. Збарський В. К. Соціальна інфраструктура села як фактор відтворення робочої сили. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2010. Вип. 154. Ч. 1. С. 152-160.
3. Ігнатенко М. М. Соціально-економічний розвиток сільських територій: монографія. Херсон: Айлант, 2010. 238 с.
4. Павлов О.І. Сільські території України: функціонально-управлінська модель: монографія. Одеса: Астропринт, 2009. 344 с.
5. Рябоконт В. П., Рарок Л. А. Розвиток соціальної інфраструктури сільських територій. *Економіка АПК*. 2016. № 4. С. 56-65.
6. Славкова О. П. Розвиток сільських територій: теорія, методологія, практика: монографія. Суми: Сум. нац. аграр. ун-т, 2010. 330 с.
7. Талавири М., Косач І. Сучасні аспекти розвитку інфраструктури сільських територій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. Вип. 2 (30). С. 85-92. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-2\(30\)-85-92](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-2(30)-85-92).
8. Ужва А., Літвінов Д. Кластерні структури в розвитку зайнятості сільських територій регіону. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 4. С. 297-301. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-308-4-44>.

References

1. Bohdanov, D. S. (2017). Infrastrukturnyi rozvytok silskykh terytorii [Infrastructure development of rural areas]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 24, pp. 92-95. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2017/17.pdf.
2. Zbarskyi, V. K. (2010). Sotsialna infrastruktura sela yak faktor vidtvorennia robochoi syly [Social infrastructure of the village as a factor of labor reproduction]. *Scientific Bulletin of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*, iss. 154, part 1, pp. 152-160.
3. Ihnatenko, M. M. (2010). *Sotsialno-ekonomichnyi rozvytok silskykh terytorii* [Socio-economic development of rural areas] (Monograph). Kherson: Ailant.
4. Pavlov, O. I. (2009). *Silski terytorii Ukrainy: funktsionalno-upravlinska model* [Rural territories of Ukraine: functional and managerial model] (Monograph). Odessa: Astroprint.
5. Riabokon, V. P., & Rarok, L. A. (2016). Rozvytok sotsialnoi infrastruktury silskykh terytorii [Development of social infrastructure of rural areas]. *Economy of AIC*, no. 4, pp. 56-65.
6. Slavkova, O. P. (2010). *Rozvytok silskykh terytorii: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Development of rural areas: theory, methodology, practice] (Monograph). Sumy: Sumy National Agrarian University.
7. Talavyria, M., & Kosach, I. (2023). Suchasni aspekty rozvytku infrastruktury silskykh terytorii [Modern aspects of rural infrastructure development]. *Problems and Prospects of Economics and Management*, iss. 2 (30), pp. 85-92. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-2\(30\)-85-92](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-2(30)-85-92).
8. Uzhva, A., & Litvinov, D. (2022). Klasterni struktury v rozvytku zainiatosti silskykh terytorii rehionu [Cluster structures in the development of employment in rural areas of the region]. *Herald of Khmelnytskyi National University*, no. 4, pp. 297-301. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-308-4-44>.

Стаття надійшла до редакції / Received 08.02.2026
Опубліковано / Published 25.02.2026

Прийнята до друку / Accepted 12.02.2026